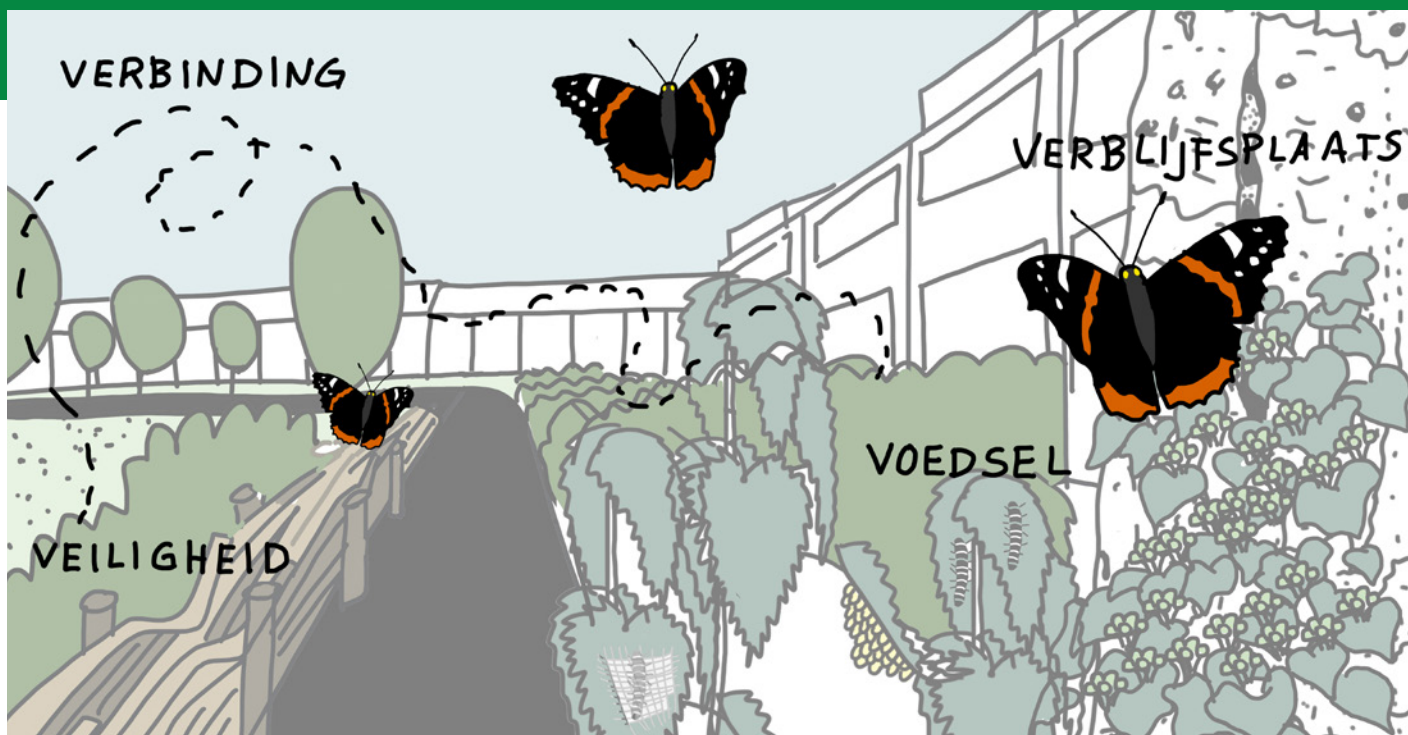

Atalanta (*Vanessa atalanta*)

ecoprofiel gidssoort

De stad gezien door de ogen van een atalanta, inclusief de 4 V's.

De atalanta is een algemene trekvlinder die jaarlijks in grote aantallen vanuit Zuid-Europa naar het noorden trekt om hier te paren en zich voort te planten. In Nederland is de atalanta te vinden van april tot november. In het najaar keren sommige vlinders terug naar het zuiden, terwijl anderen proberen te overwinteren in Nederland. Helaas sterft het merendeel van beide groepen zonder zich voort te planten, maar recentelijk worden steeds meer overwinterende volwassen vlinders aangetroffen in Nederland, mogelijk als gevolg van klimaatverandering. De atalanta is een soort die zich niet beperkt tot specifieke leefgebieden, maar profiteert van een gevarieerd landschap met bloemrijke bosranden, kruidenrijke graslanden, ruige terreinen en tuinen die met elkaar verbonden zijn. Ook in stedelijke gebieden wordt de atalanta regelmatig aangetroffen, vooral in bloemrijke graslanden waar ze soms in grote aantallen te vinden zijn. De atalanta behoort tot de zogenaamde "brandnetel dagvlinders". In het voorjaar leggen de vrouwtjes hun eieren dan ook voornamelijk op brandnetels die groeien op vochtige en beschutte locaties zoals bosranden, langs sloten of op beschutte plekken langs muren. Voor de rupsen is de aanwezigheid van de grote brandnetel cruciaal, aangezien deze plant dient als voedselbron voor hun ontwikkeling en bescherming biedt tegen roofdieren. Als de atalanta ergens wordt waargenomen is de kans groot dat het gebied geschikt is voor andere brandnetelvlinders zoals de gehakelde aurelia en kleine vos.

Verblijfplaats

Voedsel

Verbinding

Veiligheid

■ Verbinding

Dispersiemethode: via de lucht

De atalanta is een mobiele vlindersoort die in staat is om fysieke barrières zoals wegen gemakkelijk over te steken. Om verschillende leefgebieden met elkaar te verbinden en de populatie te ondersteunen, is het creëren van een stapsteenverbinding voldoende. Een samenhangend netwerk van struweel en bosranden, omzoomd door kruidenrijk grasland, biedt de ideale corridor voor deze vlinders om zich te verplaatsen en nieuwe gebieden te koloniseren.

■ Voedsel

De rupsen van de atalanta zijn voornamelijk 's avonds en 's nachts actief, wanneer ze uit hun beschutting tevoorschijn komen om zich te voeden met de bladeren van de brandnetels rondom hun verblijfplaats. Als volwassen vlinders voeden ze zich met nectar van een groot aantal verschillende bloemen, waaronder koninginnenkruid, klimop, distels en vlinderstruik. In het najaar hebben ze een voorkeur voor rottend fruit en het sap van bloedende bomen, waarmee ze hun energievoorraad aanvullen voor de winter.

■ Verblijfplaats

De atalanta is over het algemeen een trekvlinder maar een deel van de populatie probeert ook hier in Nederland te overwinteren. Dit is vaak zonder succes, maar beschutte plekken zoals takkenrillen en spleten in gebouwen bieden een verblijfplaats voor het deel van de populatie dat achterblijft. De ontwikkeling van de atalanta is nauw verbonden met de grote brandnetel, die dient als belangrijkste waardplant voor de rupsen. De eitjes worden vaak afgezet op jonge brandnetelplanten die gedijen op beschutte en vochtige locaties. Hier beginnen de jonge rupsen hun leven in zelfgesponnen tentjes van brandnetelbladeren, waar ze overdag schuilen.

■ Veiligheid

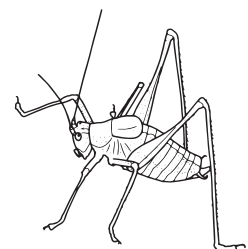
Voor de veiligheid van de rupsen zijn de zelfgesponnen tentjes van brandnetelbladeren essentieel. De aanwezigheid van brandnetels als waardplant is van vitaal belang voor het voortbestaan van de atalanta in Nederland. Daarnaast is het van groot belang om voldoende groen met nectarplanten en schuilplaatsen te behouden. Maaiwerkzaamheden gericht op brandnetels kunnen daarom dan ook een gevaar vormen voor de rupsen en poppen.

■ Meeliftende soorten zijn o.a.

- Heggenmus
- Kleine vos
- Gehakkelde aurelia
- Dagpauwoog
- Struiksprinkhaan
- Gewone dwergvleermuis

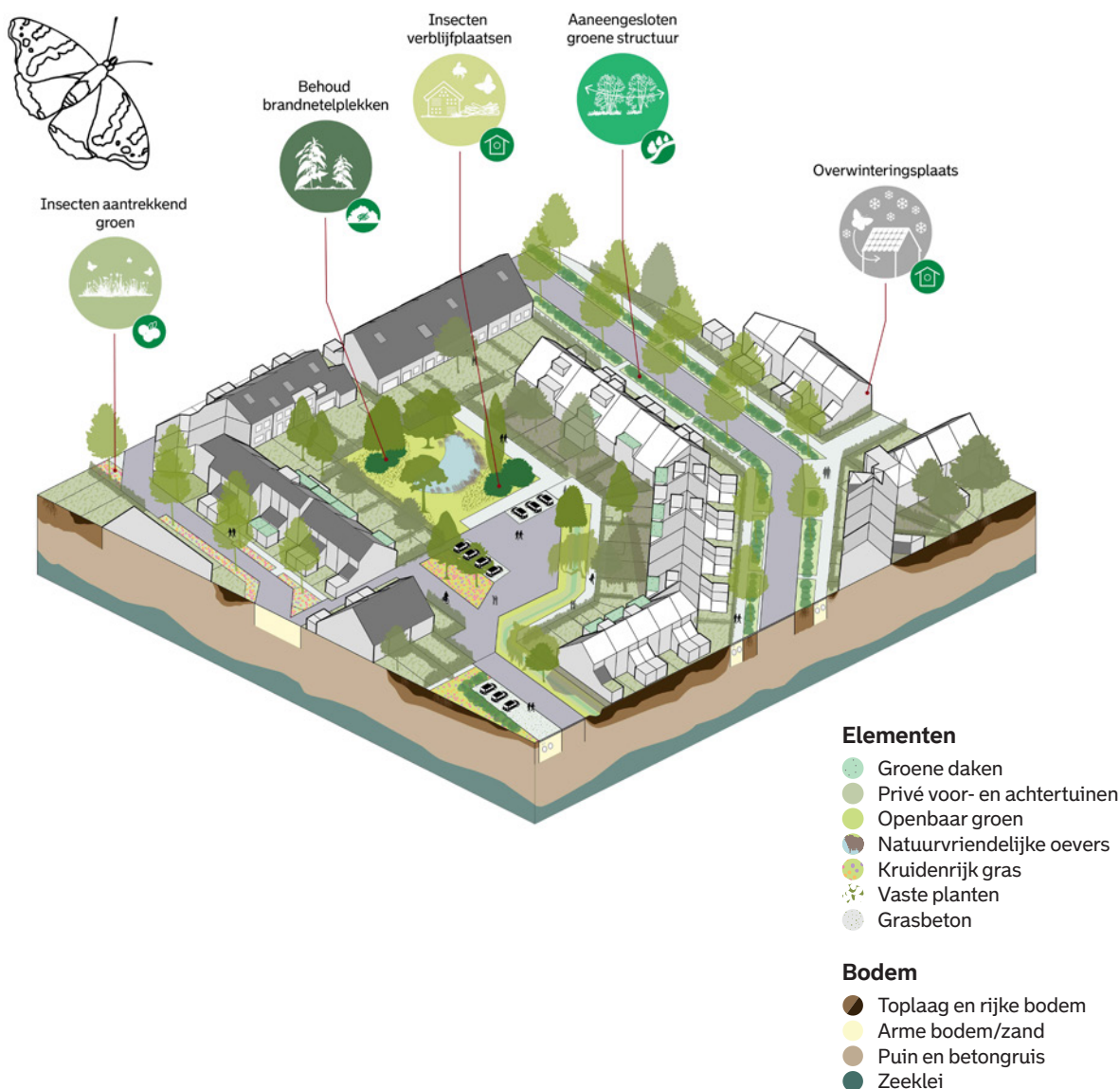
Heggenmus

Struiksprinkhaan

■ Visualisatie

Atalanta

■ Maatregelen

Om de atalanta een plek te bieden in de stad is een set aan concrete maatregelen opgenomen (zie maatregelentabel). Uitgangspunt is het realiseren van de Basiskwaliteit. Dit houdt in dat alle 4 de V's aanwezig zijn die de atalanta nodig heeft binnen zijn leefgebied. De maatregelen die horen bij de Basiskwaliteit zijn een minimale eis. De impact van de te nemen maatregelen hangt samen met de schaal waarop deze worden toegepast. Door bijvoorbeeld het oppervlak van een gekozen maatregel op te schalen, wordt de kans groter

dat een duurzame populatie ontstaat. Daarnaast wordt er een optie voor Aanvulling gegeven bij enkele maatregelen, die dienen als extra handvatten.

De volledige informatie van een maatregel vind je in de corresponderende factsheet. Daar wordt o.a. de technische en ruimtelijke inpassing behandeld. Lukt het niet om alle V's een plek te geven in je project? Zet dan in op bijvoorbeeld één of twee specifieke V's. Kijk naar de omgeving - is er al geschikt voedselgebied nabij? Kies dan voor de andere V's: Verbinding, Veiligheid of Verblijfplaatsen.

■ Maatregelentabel

V	Basiskwaliteit	Aanvulling
 	Zorg voor minimaal 1 takkenril, houtmijt, vlinderkast of bebouwing met spleten en kieren per hectare (10.000m²). De atalanta verblijft hier 's nachts en in de winterperiode.	Optimaal: Kies voor geïntegreerde spleten en kieren in het ontwerp. Of gebruik snoeiafval voor robuuste takkenrillen/houtmijten. Alternatief: Bouw vlinderkasten in de bebouwing of pas een insectenhotel toe met vlinderverblijf.
	Zorg voor minimaal 1000m² per hectare (10.000m²) aan insecten aantrekkend groen. Er dient ten minste een bloeihoog aanwezig te zijn van maart t/m oktober. Hier vindt de atalanta nectar om te eten.	Optimaal: Kies voor inheemse soorten. Deze bieden naast voedsel ook een voortplantingsplaats voor diverse andere soorten insecten. Alternatief: Zorg voor beplanting die nectar of vruchten aanbiedt.
	Zorg elke 100m voor een groene stapsteen van minimaal 10 m² groot. Langs deze structuur kan de atalanta zich bewegen door de stad.	Optimaal: Kies voor een mantel-zoom vegetatie, Zeeuwse haag of ander robuust en soortenrijk struweel. Alternatief: Zorg voor gelaagdheid in de vaste planten met de nadruk op struweel en struiken.
	Beheer: Behoud brandnetelplekken aan bosranden ten behoeve van de veiligheid van eieren en rupsen van de atalanta.	